

СУЧАСНІ ВІТЧИЗНЯНІ ТА ЗАКОРДОННІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Стаття присвячена важливій педагогічній проблемі — формуванню готовності до захисту Вітчизни в екстремальних ситуаціях. Сучасні українські національні та закордонні бойові мистецтва і спортивні єдиноборства описані як педагогічні технології. Наголошується, що технології формування готовності до захисту Вітчизни в екстремальних ситуаціях мають бути гнучкими з тим, щоб реагувати на нові види загроз.

Ключові слова: *готовність до захисту Вітчизни, бойові мистецтва.*

Article is devoted to the important pedagogical problem – formation of readiness for defending Motherland in extreme situations. Modern Ukrainian national and foreign martial arts and combat sports are described as pedagogical technology. Author stressed that technology of formation of readiness for defending Motherland must be flexible according new treats.

Keywords: *readiness for defending Motherland, martial arts.*

З самого початку свого існування людство повинно було рахуватися з ймовірністю потрапляння в екстремальні ситуації: люди вимушені були рятуватися від природних катаклізмів, нападу тварин, захищатися від собі подібних конкурентів за сфери впливу. З часом стало зрозумілим, що під час екстремальних ситуацій ефективна діяльність можлива лише за умови цілеспрямованої підготовчої діяльності. Так стали з'являтися бойові мистецтва, більшість з яких дожили до нинішніх часів у вигляді спортивних єдиноборств.

Значна кількість людей займалися і займаються тими чи іншими видами спортивних єдиноборств, що з одного боку зміцнює їх здоров'я, а з іншого зменшує їх шанси стати жертвою злочинців. У випадку необхідності такі люди більш корисні при захисті інтересів держави, ніж ті, хто не приділяє тренуванню необхідного часу. Водночас, зростання агресивності та жорстокості злочинних проявів, розробка нових форм і методів ведення агресивних військових дій засвідчили, що існуючі спортивні єдиноборства не в повній мірі готують громадян до захисту Вітчизни в екстремальних ситуаціях.

Зміни в суспільному житті майже в усіх країнах світу обумовили необхідність розробки для правоохоронців та віськових нових технологій підготовки до дій в екстремальних умовах. Саме на ці категорії громадян лягає

основне навантаження при Захисті Вітчизни. На початку ХХІ сторіччя за кордоном створюються нові бойові мистецтва, які окрім спортивної підготовки (загальної та спеціальної) включають в себе і інші види знань, навичок та вмінь, що дозволяє віднести ці бойові до розряду комплексних.

Яскравим прикладом комплексної педагогічної системи є створене у США Сучасне бойове мистецтво (автор Семі Франко). Складовими цього бойового мистецтва є: загальна фізична підготовка, спеціальна фізична підготовка (стійки, пересування, удари руками, удари ногами, захисні рухи, боротьба в партері), стратегія і тактика, бій на палицях та палках, захист від ножа та ножевий бій, бойова стрільба та філософія [2].

Фізична, психологічна підготовка, основи тактики (основні принципи самооборони, протистояння декільком нападникам), технічна підготовка (удари руками та ногами, блоки, захисні позиції та оборонні рухи, прийоми боротьби), захист від ріжучої та вогнепальної зброї, підручні засоби в якості зброї – є складовими іншої комплексної педагогічної системи підготовки, запропонованої Крісом Макнабом [1].

Заслуговує на увагу також система підготовки особистих охоронців Джеймса Шортта (Шотландія). Автор розглядає п'ять основних блоків, якими є: тактика супроводження, бій на короткій дистанції, нейтралізація саморобних вибухових пристроїв, ескортне водіння автомобіля, парамедицина. Автор, який проходив підготовку за даною методикою, може підтвердити, що якісна підготовка охоронця за цими блоками гарантує виживання особистого охоронця і особи, яка охороняється в будь-яких екстремальних ситуаціях.

Дослідження, проведені Поліцейським центром бойових мистецтв “Закон і порядок” яскраво свідчать, що застосування систем, про які йшлося вище в процес підготовки як цивільних так і професійних захисників Вітчизни без певної адаптації неможливий, хоча їх вивчення може бути корисним. Як Сучасне бойове мистецтво, так і рукопашний бій Кріса Макнаба побудовані на спортивних рухах (удари, кидки, прийоми боротьби), що також потребує певної адаптації до дій поза межами спортивного залу.

Іншим шляхом пішли автори Поліцейської системи самозахисту та контролю та Системи самозахисту та виживання. На відміну від багатьох інших систем, ПССК та ССВ [3] здійснюють вплив на об'єкт не лише до початку та під час екстремальної ситуації, але й після неї. Таким чином можна говорити, що педагогічний процес формування готовності до захисту Вітчизни за системами ПССК та ССВ розпочинається задовго до виникнення екстремальних ситуацій, і не завершується з її закінченням, тому що реабілітаційні заходи не повинні припинятися.

До того ж ці вітчизняні системи формування готовності до захисту Вітчизни в екстремальних ситуаціях, які входять складовою поліцейського хортингу, є гнучкими, адекватно реагують на зміни суспільного життя та знаходяться у постійному розвитку. Трансформаційні процеси, що відбуваються у суспільстві вивчаються нами для подальшої розробки методів, засобів і форм впливу на них. Таким чином забезпечується готовність до викликів часу та мобільність педагогічних технологій.

Зокрема, зусилля науковців та практиків, що працюють над вдосконаленням зазначених вітчизняних педагогічних систем, поряд з іншими напрямками, сконцентровані на розробці теоретичних положень філософії поліцейського хортингу, які визначають оборонну свідомість наших громадян. Основними принципами цієї філософії є: законність, працелюбність, професіоналізм, чесність при безумовному прийнятті людиноцентризму та любові до Батьківщини. Готуючи працелюбних, чесних професіоналів, які діють в межах правових норм, фахівці поліцейського хортингу, водночас працюють над розробкою теоретико-концептуальної частини патріотизму.

У філософсько-стратегічному напрямку ми будемо свою роботу виходячи не з наявності тих чи інших ресурсів, а формуємо нову реальність, яка б дозволила реалізувати нам свої цілі і завдання. Іншими словами, якщо сьогодні у нас не має ресурсів для досягнення тієї чи іншої мети, ми створюємо необхідні потужності для цього (тренуємося, збагачуємося новими знаннями, укріплюємо матеріальні потужності тощо).

Ще однією відмінністю ПССК та ССВ від інших педагогічних технологій є те, що ми не формуємо остаточного вигляду технічних дій самозахисту, а лише окреслюємо їх параметри у вигляді принципів якісного виконання техніки захисту від нападу та контролю нападника. Такими принципами є: ефективність техніки, її простота, поєднання захисних дій та контролю у єдиний рух, підтримання рівноваги (балансу), законність, безпека людини, контроль нападника. На змаганнях з поліцейського хортингу нам не важливо, що саме демонструє спортсмен (кидок, удар або інші дії), головне щоб все було виконано у відповідності з принципами. Це важливо для адаптації у навчальний процес тих, хто займався іншими видами бойових мистецтв та спортивних єдиноборств, тому, що їх попередні навички можуть бути використані в процесі формування готовності до захисту Вітчизни.

Все наведене вище стає ще більш актуальним зважаючи на скорочення терміну підготовки захисників Вітчизни та ускладнення техніки, яка використовується для вирішення прикладних завдань. Тому, бажано, щоб на початок служби військові та правоохоронці вже були озброєні необхідним мінімумом знань, навичок і вмінь, які необхідні у більшості типових екстремальних ситуацій. До речі і ПССК і ССВ є базовими системами підготовки до дій в екстремальних ситуаціях, на основі яких розроблені системи для конкретних служб — ПССК — SWAT (для спеціальних підрозділів правоохоронних органів), ПССК — К9 (для поліцейських кінологів), ПССК — охорона (для підрозділів поліції охорони) тощо.

Перспективою подальших досліджень є формування на базі національного професійно прикладного виду спорту — поліцейського хортингу та відповідних систем самозахисту змісту освітніх стандартів в галузі формування готовності до захисту Вітчизни в екстремальних ситуаціях.

Література:

1. Макнаб К. Рукопашный бой. 500 приемов самообороны / Крис Макнаб. – Харьков.: Клуб семейного досуга, 2017. – 205 с.
2. Франко С. 1001 секрет уличных единоборств. – М.: Изд-во ЭКСМО, 2002. – 320 с.

3. Шаповалов Б.Б. Система самозахисту та виживання як засіб формування готовності старшокласників до поведінки в екстремальних ситуаціях / Б.Б. Шаповалов // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»: зб.наук.пр. / Ред.кол. Щербан Т.Д. (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2015 – С. 140 – 144

Шаранова Ю. В., м. Київ

СУЧАСНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ В США

У статті висвітлено особливості виховання громадянськості в США. Розглядаються різні концепції залучення американського суспільства до активного громадянства. На прикладі сучасних США автор показує, що виховання громадянськості стає важливим напрямком освітньої політики демократичної держави.

Ключові слова: громадянськість, освітня політика, США.

The article highlights the peculiarities of citizenship education in the United States. Different concepts of engaging American society in active citizenship are considered. Using the example of the contemporary US, author shows that the education of citizenship is becoming an important direction in the educational policy of the democracy.

Keywords: citizenship, educational policy, USA.

США є молодого нацією, яка не була створена завдяки відданості батьківщині, королівській сім'ї, або національній релігії. Натомість, американці визначають свою вірність певним ідеалам, вираженим у Декларації незалежності, Конституції та Біллі про права. Хоча, американське громадянство формально набувається через народження або натуралізацію, американців виховують бути американцями. Народи з різноманітною культурною, релігійною та расовою приналежністю можуть повною мірою приєднатися до американської спільноти, беручи на себе певні зобов'язання. Як зазначає американський історик Д. Равич, «суспільство, яке є расово та етнічно різноманітним, вимагає більше, ніж інші суспільства, свідомого зусилля, спрямованого на побудову спільних цінностей та ідеалів серед громадян» [5, с. 466].

Для того, щоб зрозуміти роль виховання громадянськості в системі американської освіти, важливо підкреслити, що виховання громадянськості – це дещо більше ніж просто навчальний курс з однойменною назвою в